

ЕЛЕМЕНТИ ЕВРОПСКЕ БЕЗБЕДНОСТИ У ЧЕТВОРНОМ СПОРАЗУМУ О БЕРЛИНУ

У периоду попуштања напетости и слабљења хладног рата прихваћено је после 1970. године у европском подручју неколико веома значајних међународних аката, а у складу са побољшавањем међудржавних односа како у Европи тако исто и у целом свету. Они су дошли, према томе, као последица напуштања отворене политике силе, трке у наоружању, војних притисака, ситнијих или крупнијих оружаних сукоба, нерешених граничних проблема, итд. На тај начин они се могу убројати у онај круг међународноправних инструмената за успостављање нове структуре међудржавних односа у Европи. Због тога су ови акти од посебног значаја како за европске међународне односе, европску безбедност држава, тако исто и за глобална померања и политичку и међународноправну структуру општег система безбедности Уједињених нација. То су Московски уговор између Совјетског савеза и СР Немачке, Варшавски уговор о нормализацији односа између НР Пољске и СР Немачке, Берлински уговор о основама односа између СР Немачке и ДР Немачке и, најзад, Четворни споразум о Берлину између четири државе — бивше окупационе силе у Немачкој после другог светског рата ⁽¹⁾. Овај Споразум биће предмет овог написа у светлу његовог односа према проблему европске безбедности.

* * *

Специфична природа европске безбедности

Повеља Уједињених нација предвидела је универзални систем колективне безбедности у свету. Мир је постао недељив, што је већ постало јасно у време другог светског рата. Нагомилани војни и материјални потенцијали, у првом реду великих сила, омогућили су јачање глобалне всјне стратегије, идеолошку, политичку и међудржавну конфронтацију ⁽²⁾.

(1) За текстове види: Спољнополитичка документација, издање ИМПП, 2/1970, 3/1970, 6/1970, 6/1971; Von Moskauer bis zum Berliner Vertrag, Staatsverlag der DDR, Berlin, 1973.

(2) Љ. Радовановић, Велике силе у систему колективне безбедности. Међун. политика, 521/1971; Милорад Пешић, Актуелна питања европске сарадње и безбедности, Међун. политика, 479/1970.

Доминирајућа улога глобалних сила настала је скоро истовремено са глобалном колективном безбедношћу Уједињених нација. Елементи блоковске политике и војно-политичке структуре показали су се доминатнији над легалним правним системом колективне безбедности светске организације и довели до њеног потискивања и девијације (3).

Европски поредак колективне безбедности, под таквим околностима, показао је неколико специфичких обележја који су га разликовали од других облика безбедности у осталим деловима света. *Прво*, европска безбедност је била саставни део универзалне колективне безбедности Уједињених нација која се формалноправно одржавала у европском подручју. Мада су одредбе Повеље биле *jus cogens* природе у односу на све друге међународне акте о колективној безбедности у било ком делу света па и у Европи. *Друго*, четири државе — Француска, Совјетски савез, Велика Британија и Сједињене Државе — захваљујући њиховој првостепеној улози у окончању другог светског рата, у низу заједничких аката присвојили су за себе посебна права и одговорности у циљу окончања другог светског рата (4). Суштина тих овлашћења сводила се на коначно и дефинитивно решење немачког питања. Немачка је била, и данас остала, у центру интересовања тих сила и сваки систем европске безбедности зависио је и зависи од решења тог основног европског проблема. Одлуке Московске, Техеранске, Јалтске и Потсдамске конференције уз одговарајуће споразуме о успостављању заједничке окупације у Немачкој. Сви ови акти прихваћени су од скоро свих држава, јер ни у време њиховог прихватања ни касније нико им није приговарао, тако да се они морају ценити и раније а и данас као важеће норме за решавање неких међународних проблема, што свакако не може да буде без утицаја за одржање мира и колективне безбедности у Европи. Истовремено са универзалним системом колективне безбедности у свету дејствовале су одредбе у виду посебних овлашћења групе великих сила у европском подручју. *Треће*, четири бивше савезничке силе су после завршетка рата и краткотрајне сарадње у погледу Немачке постепено, после 1946. године, прелазиле на линију сукобљавања, чији је основни повод за то — поред неких других — идеолошке, политичке и друге природе општег значаја — био и заузимање што јачих позиција у центру Европе, односно у самој Немачкој. Географско-политички и стратегијски положај Немачке у Европи, омогућавао је једној или другој супарничкој страни у време хладног рата, доминацију у Европи а самим тим и у свету. Основни садржај хладног рата и конфронтације великих сила, односно блокава, чији су они били главни протагонисти, сводно се на гложење око Немачке, што је довело до појаве две немачке државе уместо јединствене мирољубиве Немачке, како је то било предвиђено њиховим заједничким актима. На тај начин, немачки проблем се уклопио не само у ок-

(3) Max Jacobsen, Die künftige Rolle der Vereinten Nationen, EA, 17/1971. S. 589—599; Klaus Ritter, Europäische Friedensordnung als Entwicklungsproblem der weltpolitischen Infrastruktur, EA, 15—16/1970. S. 541—558.

(4) Видети о томе ближе Alfons Klafkowski, Les conséquences juridiques de la seconde guerre mondiale et le problème allemand, Varsovie, 1968, p. 336.

вире европске безбедности већ и у блоковску структуру и наравно у глобални систем безбедности. Свака промена постојећих позиција у овом подручју која је могла да угрози успостављену равнотежу, могла је врло лако да доведе до новог светског сукоба. Европско подручје у систему универзалне колективне безбедности имало је инфраструктурални карактер⁽⁵⁾. У свим осталим деловима света могли су да се јављају с времена на време, сходно променама друштвено-политичке и националноослободилачке природе, оружани локални и нешто шири сукоби, али у простору Европе до таквих није могло да дође ако се није желело отпочињање трећег светског рата.

Три периода европске безбедности и њени међународноправни основни елементи

Развој основних политичких, правних и војностратегијских елемената европске безбедности текао је кроз три сукцесивна периода. Колективна безбедност у Европи никада није до сада била остварена у виду конкретне регионалне организације инструмената. О њој се може говорити као о растегљивој, флуидној и неформљеној појави, која се као и сваки други облик колективне безбедности испољава у динамичном и статичном виду. Под првим би требало подразумевати оне елементе који у току њеног постојања нестају или се мењају и на тај начин утичу на њену садржину и форму, али под условом да се она ипак и даље одржава. У другом би требало подразумевати оне елементе који постоје и сталне су природе и чине основну суштину њене структуре у одређеном периоду развоја колективне безбедности — било универзалне било регионалне. То исто важи и за европску безбедност, уколико се под њом подразумева постојање мира, напори за његово одржање и промене које су до сада настале и које ће вероватно наступити у ближој или даљој будућности.

Први период, настао одмах после другог светског рата, био је значајан у два правца: а) у погледу окончања последица другог светског рата и успостављања стања мира путем мировних уговора између зараћених држава и б) у погледу мера за очување тада постојећег мира. Основни међународноправни елементи колективне безбедности у Европи, на првом месту, су били тада међусавезнички споразуми на основу којих су четири државе предузимале низ конкретних акција. На основу њих је дошло до конкретних резултата у правцу окончања последица другог светског рата. На мировној конференцији у Паризу 1947. године закључени су мировни уговори победничких држава из другог светског рата са бившим савезницима Трећег Рајха — Италијом, Мађарском, Бугарском, Румунијом и Финском. — Други конкретан резултат био је Основни уговор са Аустријом 1955. године, којим је окончано нередовно стање између ове земље и четири велике силе, када је успостављена њена неутралност специфичне природе под гаранцијом великих сила.

(5) Stefan Doernberg, Die beiden deutschen Staaten und die Sicherheit Europas, Deutsche Aussenpolitik, 2/1968, S. 207—271; исто тако цит. чланак Klaus Ritter-a.

Напори четири државе да нешто конкретно учине са Немачком били су безуспешни, због изнетих разлога. Институционализовања је форма сталне сарадње четири силе за окончање ратног стања са Немачком — Савет министара одржао је у периоду 1946. године до 1949. године низ својих конференција, али до споразума између њих није могло да дође ⁽⁶⁾. Показало се да је немачко питање најуже повезано са европском безбедношћу и да ни један ни други проблем не може одвојено да се решава ⁽⁷⁾. Велике силе су биле све немоћније да на основу својих четворних аката реше један од основних међународних проблема у Европи.

Други период настао је негде око 1950-тих година. Већ 1946. и 1947. године западноевропске државе приступиле су мерама за сепаратно решавање горућих европских питања. Бриселски пакт пет држава — Енглеска, Француска, Белгија, Холандија и Луксембург — Лондонски споразум о обнови западнонемачке сепаратне државе, стварање НАТО-пакта 1949. године и оснивање СР Немачке итд., све су то били акти у западно-европском подручју путем којих је стварана субрегионална структура колективне безбедности у Европи. Скоро истовремено, билатералним споразумима Совјетског Савеза са источноевропским земљама, стварање ДР Немачке и Варшавског споразума 1955. године настајали су елементи субрегионалне безбедности у Источној Европи. Европска безбедност на основу међусавезничких аката постепено је на тај начин замењивана инструментима колективне безбедности. Они нису били заједнички инструменти свих европских држава, већ је то била форма субрегионалне колективне безбедности, заснована на равнотежи снага два војно-политичка савеза. Њихови основни конститутивни акти били су главни међународно-правни основ такве субрегионалне безбедности. Такви међународно-правни инструменти — мада су се формалноправно позивали на члан 51. Повеље УН — стабилили су универзални систем колективне безбедности.

Трећи период ⁽⁸⁾. Политика хладног рата, идеолошка-конфронтација, војна равнотежа, атомско застрашивање доживели су на општем плану свој крах, мада су се они и касније манифестовали у појединим случајевима. Она је била усмерена на насилно решавање међународних проблема и када је дошло до нуклеарне пат позиције, постало је јасно да нови светски рат није могућ а да се при том не ризикује egzистенција глобалних сила у свету. Тада се и почело размишљати о ери попуштања у свету, путем постепеног све толерантнијег и интензивнијег преговарања и предузимања конкретних мера да се у појединим деловима света приступи конкретном мирном решавању ужих и ширих међународних проблема. Промене су утицале и на развој немачког питања. Средином 1960-тих година наступила је криза западнонемачке спољне политике. Владина

⁽⁶⁾ Jean Lalo, Europa zwischen dem Osten und dem Westen, EA/15—16/1970. S. 559—568.

⁽⁷⁾ J. Крајтх — Б. Тајтх, Развој немачког питања, 1959, Издање ИМПП.

⁽⁸⁾ Проф. др Е. Мензел, Friedensvertrag mit Deutschland oder Europäisches Sicherheitssystem. Jahrbuch des Internationales Recht, 13 Band. S. 11—82; Stefano Silvestri, Hypothesen zur europäischen Sicherheit, EA, 18/1970 S. 685—691.

коалиција социјал-демократа и либерала почев од краја 1969. године спровела је коренити заокрет у спољнополитичкој делатности и прилагођавању новоизмењеним околностима у свету ⁽⁹⁾. „Источни уговори” Бона су резултанта такве измењене политике и представљају остварење попуштања и нормализације у Европи. Они стога чине нове међународноправне инструменте европске безбедности. Посебан значај у оквиру њих за европску безбедност и за њен међународноправни основ има Четворни споразум о Берлину, у којем су садржани елементи сва три периода у развоју европске безбедности. У томе је његов посебан значај за европску безбедност и сарадњу ⁽¹⁰⁾.

Међусавезнички акти и Четворни споразум

Треба подсетити да данас постоје само још два заостатка заједничке окупације четири државе у Немачкој: Четворна ваздушна комисија у Западном Берлину и тројни окупациони режим у Западном Берлину. Четири државе су већ давно престале да доносе заједничке акте спроводећи праксу сепаратних мера како у целој Немачкој тако исто и у Берлину. Резултат такве политике је добро познат. Прихватање Четворног споразума о Берлину 3. септембра 1971. године ⁽¹¹⁾ представља наставак заједничке сарадње и поновно оживљавање њихових заједничких овлашћења у односу на Немачку као целину. У случају Берлина то се најбоље показало. Четири државе су самостално и независно од било кога прихватиле акт о даљој судбини бившег немачког главног грала. Текст Споразума указује на чврсту одлуку очувања заједничких овлашћења. Позивање на њихову раније заједничке одлуке је веома изричито и безрезервно. Ако се подсетимо да су ти акти били основни правни инструменти за стабилизацију и нормализацију међународних односа у Европи после другог светског рата, онда не може бити сумње у то да поновно оживљавање ових аката у Четворном споразуму мора да представља њихову даљу потврду, а елементи овога Споразума се на тај начин уклапају у нову структуру европске безбедности у садашњем моменту њеног развоја.

Одредбе о овоме су садржане, пре свега, у преамбули Споразума и у његовом I делу — Опште одредбе. У преамбули се на пример истиче да су састанци амбасадора одржавани у „згради коју је пре користио Савезнички контролни савет у америчком сектору Берлина”. Ова реченица свакако мора да има и неко друго изузев очевидног симболичног значења. Други део преамбуле је још изричитiji. У њему се констатује да су оне „делујући на основу својих четворних права и одговорности и у складу са споразумима и одлукама четири силе, донетим у току и после рата, у

(9) Љубомир Радовановић, Криза једне политике, Међун. политика, 400/1966.

(10) Wolfgang Wagner, Das Berlinproblem als Angelpunkt eines Ausgleiches zwischen West und Ost im Europa, EA, 11/1971, S. 375—383; Томислав Митровић, Берлински проблем на дневном реду, Међун. политика, 494/1970.

(11) Gerhard Wetig, Die Berlin Krise, 1969, Osteuropa, 9/1969, S. 685—700; Г. Тункин, Берлинскиј вопрос в свете међународног права, Међународнаја живњ, 2/1959, стр. 46—56; Н. Bramson, Zu den Fragen des Abschlusses eines Friedensvetrages mit Deutschland und zur West-berlinfrage, Staat und Recht, 9/1962, S. 1463—1479.

које се овим Споразумом не дира” — приступиле регулисању западноберлинског проблема. Позивање на раније заједничке одлуке се вршило у даљем тексту преамбуле где се на пример каже: „не прејудуцирајући овим правни положај сваке од њих”. Речи су веома јасне и не треба им никакав коментар. Четири државе задржавају своја права и одговорности у најосетљивијем делу Европе. У вези с тим треба нагласити да та њихова права није оспорила ни једна држава раније, нити је то учињено приликом закључивања овог последњег заједничког Споразума. Она су опште усвојена не само у Европи већ у целом свету, што је свакако од посебног значаја за нове елементе европске безбедности и сарадње. То је скуп норми о посебним овлашћењима групе држава, које им придају одлучујућу улогу у решавању конкретних проблема. Остаје за сада отворено питање како ће се оне довести у склад са неким другим одредбама о европској безбедности.

Међународноправно дејство ових одредаба појачано је у тачки 3, Дела I Споразума у којем се истиче да ће оне „узајамно поштовати права и одговорности сваке од њих, а, исто тако, заједничка права и одговорности, која сва остају непромењена”. На овај начин створени су оквири домаћаја Споразума. Исто тако његова конструкција је својеврсна. Неједнак третман и овлашћења заинтересованих држава су веома рељефно изражени. Без обзира на то, одредбе Споразума се морају прихватити као нови правни елементи безбедности у Европи, који своју правну снагу изводе из ранијих заједничких међусавезничких аката. Споразум о Берлину је због тога и значајан што после 30 година оживљава ове правне инструменте безбедности. Тиме је манифестована одлучност четири државе да сачувају своје позиције у настајућем систему европске безбедности. Четири државе су овога пута показале компактну и значајну узајамну солидарност у одлучивању и за узајамно поштовање њихових права и одговорности, што свакако говори о непревазиђености међусавезничких аката и њиховом уклапању у пакет норми новог потенцијалног поретка европске безбедности, у којем се, као што се види, и даље задржавају елементи првог периода европске безбедности.

Четворни споразум и остали акти субрегионалне колективне безбедности у Европи

У Четворном споразуму се налазе елементи субрегионалне колективне безбедности из другог периода њеног развоја ⁽¹²⁾. То исто тако потврђује текст преамбуле у којем уговорнице констатују да оне делају „волећи рачуна о постојећој ситуацији у одређеној области”. Таква „постојећа ситуација” свакако се не може ускладити са оним што је било предвиђено њиховим заједничким актима. То су оне *de facto* ситуације које су настале у периоду хладног рата и блоковског конфронтирања, а у којем

(12) Uwe Nerlich, *Zur Struktur und Dynamik europäischer Sicherheitspolitik*, EA, 14/1971, S. 481—494; *Der Wandel des europäischen Systems, und die Idee einer gesamt-europäischen Konferenz*, EA, 12/1970, S. 415—424.

су периоду четири државе политиком *fait accompli* заузеле свака за себе одређене позиције у односу на поједине делове бивше Немачке. То су оне вероватно и имале у виду када су приступиле формулисању Четворног споразума, водећи рачуна да узајамно признају постојећу ситуацију „не прејудуцирајући овим правни положај сваке од њих”. Овде је посебно значајан елемент „сваке од њих”, што указује да су се оне сложиле да поштују и заједничке и посебне позиције у Немачкој. То значи да је сваки положај било које од четири државе текстом Споразума легализован и санкционисан. Четири државе су на тај начин одустале од ранијег приговора на *de facto* ситуације у једном или у другом делу Немачке и на политику *fait accompli*, коришћену у току дугог временског периода. *De facto* стању признаје се на тај начин правни квалитет.

У вези с тим у тачки 3. се истиче да ће оне „узајамно поштовати права и одговорности сваке од њих”, што се потврђује у даљем тексту, где се наводи да ће оне поред наведеног, тј. сепаратно стечених права поштовати и „заједничка права и одговорности”. Из овога произилази да се у првом делу текста није мислило на „заједничка права и одговорности”. Овакво тумачење поткређује се завршним текстом, где се истиче да сва та права — и заједничка и посебна — „остају непромењена”.

У истом правцу је усмерена одредба у тачки 4. Споразума. На овом месту се на пример, истиче да су се уговорнице споразумеле да „стање које се успоставило у овој области, онако како је оно утврђено овим Споразумом и другим споразумима који се у њему не помињу, не треба да буде једнострано мењано”. Акти који се у Споразуму не помињу, а односе се на Берлин, могу да буду, изuzeв међусавезничких, само акти које је свака од две немачке државе закључила са једном или више поменутих држава (акти ДР Немачке са Совјетским Савезом и другим земљама и акти СР Немачке са западноевропским земљама). На тај начин међународноправни акти и елементи субрегионалне колективне безбедности у Европи су и овде признати и потврђени.

При изради Четворног споразума пошло се од признања постојећег *status quo*-а у Европи па и у Немачкој, па пошто се тај *status quo* заснива и ослања на блоковску структуру безбедности, то су и њени елементи морали да буду признати у Четворном споразуму. На тај начин се ови елементи уносе у групу норми потенцијалног јединственог система европске безбедности. Стварање квалитетно новог поретка безбедности у Европи захтева решавање низа проблема, насталих у периоду хладног рата.

Четворни споразум и Повеља УН

Повеља УН поменута је у тексту Споразума само на једном месту и то у тачки 4. Општег дела на следећи начин: „Водећи рачуна о својим обавезама сагласно Повељи Уједињених нација, четири владе су се споразумеле да у тој области не сме бити прибегавања претњи силом или употреби силе и да спорови треба да буду решавани искључиво мирним средствима”. Четворни споразум је први међусавезнички акт донет после коначног прихватања Повеље УН. Сви остали акти су били закључени пре

него што је Повеља ступила на снагу. Међутим, из ове одредбе се не види коме се даје предност — Повељи или Четворном споразуму. Ово је проблем који захтева посебну анализу и тиче се хијерархије норми о колективној безбедности у Европи (13).

Овде је, међутим, једна друга ствар много значајнија. Наиме, познато је да је постојећа ситуација у Берлину и око Берлина створена политиком једностраних и сепаратних мера било једне или друге стране. После дужег периода хладног рата и сукобљавања четири државе у Немачкој, ово се може тумачити, као њихов споразум и договор да се у будућности више неће прибегавати било каквим једностраним мерама, те су се оне и обавезале да ће постојеће стање чврсто поштовати. Таквих обавеза су се оне државе у почетку послератног периода. Међутим, садашње одрицање од једностраних аката има своје посебно значење. Ако се, наиме, процес попуштања у Европи настави ова одредба би представљала гаранцију да се у овом простору неће више ништа једнострано мењати. У области немачког питања, које релативно остаје и даље отворено, четири државе ће радити заједнички на линији њихових заједничких права и одговорности, што опет јача њихове посебне позиције и овлашћења која не припадају другим државама, па ни немачким постојећим државама. И овде се на овај начин показује, манифестује наставак институционализиране сарадње четири државе, што у погледу европске безбедности може да буде од значаја.

С тим у вези треба навести да се у преамбули указује да се Споразумом жели само да „допринесе практичном побољшању ове ситуације”. Овде, према томе, није реч о коначном решењу берлинског проблема. Он је везан за решење целог немачког питања и с обзиром на ту чињеницу треба ценити наведену одредбу преамбуле. На то указује положај немачких држава приликом преговора и закључења Четворног споразума, које су биле одстрањене са директних преговора. Њима је била остављена надлежност да донесу неке допунске аранжмане чисто техничког карактера — што је и учињено децембра 1971. године — па су ти аранжмани ступили на снагу тек 3. јуна 1972. године, тј. када је потписан Четворни закључни протокол, који је као цео пакет споразума о Берлину ступио на снагу. Међунемачки аранжмани нису имали самосталну правну снагу и њихово важење је зависило од важења Четворног оквирног споразума (14).

Четворни споразум о Берлину је, према томе, један провизорни акт, који је у време доношења био веома користан и једино могућ, без обзира што не решава берлински проблем у целини и коначно. Овакав карактер не умањује његов значај за садашњи развој европске безбедности. Идеја европске безбедности се налази у развоју и овакво привремено „регулсање” берлинског проблема одговара њеној садашњој еволуцији. Берлински проблем се, према томе, уклапа у акције око европске безбедности и оба питања ће бити вероватно у будућности предмет даљег преговарања и

(13) Max Jacobsen, цит. чланак; Видети опширније о проблему односа Повеље и међун. одлука: A. Klafkowski, *L'accord de Potsdam*, Варшава, 1964, р. 374.

(14) Видети о проблему суверенитета немачких држава: Otto Kimminich, *Die Souveränität der BRD*, Hamburg, 1970, S. 135.

споразумевања, чији исход, бар што се тиче берлинског проблема у мноме зависи од даље судбине и трансформације међусавезничких права и одговорности (15).

Обновљена сарадња четири бивше савезничке силе у немачком питању, садашњи напори за даље попуштање у Европи, покушаји за стварање новог система европске безбедности — који би свакако требало да значе ликвидирање војно-политичких групација и пријем две немачке државе у Уједињене нације, после узајамног прихватања потпуне равноправности — све су то чињенице од највећег значаја и за даљу судбину берлинског проблема. Ако у овом или неком догледном времену треба очекивати јачу примену Повеле УН у европском подручју без икаквих ограничења у виду посебних права неких држава, онда се под таквим околностима намеће проблем судбине међусавезничких одлука о Немачкој као целини и Берлину посебно. Због тога је за берлинско питање од посебног значаја то докле ће далеко отићи садашњи напори за стварање новог квалитетног поретка европске колективне безбедности.

Др Томислав Митровић

РЕЗЈУМЕ

Элементы европейской безопасности в Соглашении четырех держав о Берлине

Соглашение четырех держав о Берлине было достигнуто в годы, когда уменьшение напряженности в международных отношениях чувствовалось и в Европе, желавшей тогда конкретными мерами добиться нормализации взаимоотношений между государствами. В то же время были предприняты конкретные меры по созданию нового порядка коллективной безопасности в Европе, имеющие конечной целью укрепление безопасности, развитие всестороннего сотрудничества всех европейских государств и, наконец, постепенную ликвидацию разделения Европы на блоки.

Подписание Соглашения четырех держав о Берлине, а также других актов нормализации, как напр. Варшавский, Берлинский и другие договоры, представляют собой построение элементов нового международного правопорядка безопасности и сотрудничества в Европе. В этом отношении Соглашение четырех держав приобретает особое значение тем, что оно содержит международно-правовые элементы всех периодов развития европейской безопасности после Второй мировой войны. Оно в то же время говорит о намерении четырех держав, ссылаясь на Соглашение, задержать свои позиции в Берлине, а тем самым и во всей Германии, что, конечно, должно оказать влияние на содержание и структуру европейской безопасности и сотрудничества.

В Соглашении четырех держав, выработанном в духе прежних международных решений и существующего статус кво, содержатся элементы международно-правовых инструментов из первого периода развития европейской безопасности и сотрудничества. Четыре державы, подписавшие

(15) Herbert Kroger, Die Prinzipien des Potsdamer Abkommens verbindliche Grundsätze für eine dauerhafte Friedensordnung in Europa, Staat und Recht, 8/1970; S. 1220—1229; Wolfgang Wagner, Aussichten der Ostpolitik nach dem Abschluss der Berlin Verhandlungen, EA, 5/1971, S. 151—159; E. Menzel, cit. delo.

Соглашение, весьма решительно ссылаются на свои ранние права и обязанности и констатируют их нерушимость. В Соглашении содержатся также элементы субрегиональной структуры европейской коллективной безопасности. Принятие их является доказательством того, что в новый европейский порядок коллективной безопасности вводятся элементы существующего статус кво, позволяющие великим державам задержать в новом порядке свои особые позиции. Остается открытым вопрос каким образом будет регулирована проблема отношений решений союзников и Устава Организации Объединенных Наций, которому должна быть дана неограниченная и полная возможность применения в Европе.

SUMMARY

Elements of European security in the quadriple agreement of Berlin

Quadriple agreement about Berlin was adopted when the loosening of tension in international relations was strongly felt in Europe, where recently concrete measures for the normalization of relations between states were undertaken. Contemporary, concrete measures were undertaken for the creation of a new system of collective security in Europe, that ought to have for final object the strengthening of security, development of multilateral collaboration of all European countries, and finally the gradual elimination of the division in blocks of Europe.

Signing of the quadriple agreements about Berlin and other acts of normalization such as: Moscow, Warsaw, Berlin and other pacts — represent the elements of construction of a new international and juridical order of security and collaboration in Europe. Quadriple agreement has special importance in this, because its text includes international and juridical elements of the periods of evolution of European security after the second world war. It also indicates, that four states, decided through the Quadriple agreement, to maintain certain positions in Berlin, and automatically in the whole Germany, and that most certainly has to have influence on the contents and on the structure of European security and collaboration.

In the quadriple agreement — elaborated on the basis of the former decisions of allies and the existing status quo — are included the elements of international and juridical instruments from the first period of development of European security and collaboration. The four stipulating parts, very distinctly call upon their former rights and duties, and conclude that they remain unchanged. The agreement also includes the elements of sub-regional structure of European collective security. Acceptance of this confirm that the new European order of collective security includes the elements of the existing status quo which enables the maintainement of especial position of great powers in this order. Remains an open question on how will be regulated the relation between decisions of allies and the Charter of United Nations, for which should be provided unlimited and complete application in Europe.

RÉSUMÉ

Les éléments de la sécurité européenne dans l'accord quadripartite relatif à Berlin

L'accord quadripartite relatif à Berlin était adopté à l'époque quand la détente dans les relations internationales a été fortement ressentie en Europe, où on a entrepris tout dernièrement des mesures concrètes de normalisation des rapports entre les Etats, dont ils en avaient besoin. En même

temps des mesures concrètes ont été prises pour la création d'un nouvel ordre de la sécurité collective en Europe, qui devaient avoir pour but final le renforcement de la sécurité, le développement de la collaboration universelle entre tous les Etats européens et, enfin, la liquidation progressive de la division de l'Europe par blocs.

La signature de l'accord quadripartite relatif à Berlin et des autres actes de normalisation, tels que: les conventions de Varsovie, de Berlin et des autres conventions — représente la formation des éléments du nouvel ordre de droit international de la sécurité et de la collaboration en Europe. L'accord quadripartite a une importance particulière à ce point de vue parce que dans son texte se trouvent contenus les éléments du droit international de toutes les périodes de développement de la sécurité européenne après la Deuxième guerre mondiale. De même il fait ressortir que les quatre Etats ont décidé de conserver, par l'accord quadripartite, les positions déterminées à Berlin, et de ce fait dans l'Allemagne tout entière, ce qui doit certainement avoir de l'influence sur le contenu et la structure de la sécurité et de la collaboration européenne.

Dans l'Accord quadripartite — qui a été élaboré sur la base des décisions interalliées antérieures et le status quo existant — sont contenus les éléments des instruments de droit international de la première période de développement de la sécurité et de la collaboration européenne. Les quatre puissances contractantes se réfèrent très fermement à leurs droits et devoirs antérieurs et elles constatent que ces droits et devoirs restent toujours inchangés. Dans l'Accord se trouvent contenus, de même les éléments de la structure subrégionale de la sécurité collective européenne. Leur acceptation confirme que dans le nouvel ordre européen de la sécurité collective sont introduits les éléments du statu quo existant, ce qui permet aux grandes puissances de conserver une position particulière dans ce nouvel ordre. La question reste toujours ouverte comment sera réglé le problème des rapports des décisions interalliées et de la Charte des Nations Unies, à laquelle il faut assurer la possibilité de l'application illimitée et entière dans la région européenne.